

γεωγραφικό γλωσσάρι...

...για την έκτη τάξη

(από το βιβλίο «Μαθαίνω για τη γη» του ΟΕΔΒ)

A		Κεφ.
ακτογραμμή	Η γραμμή που σχηματίζουν οι ακτές μιας περιοχής.	25
ανάγλυφο της γης	Η μορφή της γης με τις οροσειρές, τις πεδιάδες, τους ποταμούς, τις ακτές, τα νησιά.	12
ανεξιθρησκεία	Η αποδοχή και ο σεβασμός της θρησκείας των άλλων λαών.	19
αποικιοκρατία	Κατοχή και διοίκηση εδαφών από κυβέρνηση ξένου κράτους	37
αποσάθρωση	Η διαδικασία θρυμματισμού των πετρωμάτων και η μετατροπή τους σε υλικά που μπορούν να μεταφερθούν από το νερό ή τον άνεμο.	16
άρδευση	Το πότισμα των καλλιεργημένων εκτάσεων.	15
αστέρας	Το ουράνιο σώμα που εκπέμπει φως και θερμότητα.	6
ατμόσφαιρα	Μείγμα αερίων που περιβάλλει τη γη.	9
αυτοφυή φυτά	Τα φυτά που φυτρώνουν μόνα τους σε μια περιοχή χωρίς την επέμβαση του ανθρώπου.	28
αυτόφωτο σώμα	Το ουράνιο σώμα που έχει δικό του φως.	6
B		
βιομηχανία	Κλάδος της παραγωγής του (δευτερογενούς τομέα), που μετασχηματίζει τις πρώτες ύλες και τα ημικατεργασμένα υλικά σε αγαθά για κατανάλωση.	32
βιοτεχνία	Κλάδος της παραγωγής του (δευτερογενούς τομέα), που χρησιμοποιεί μικρότερο αριθμό εργατών από τη βιομηχανία και μηχανικά μέσα σε περιορισμένη έκταση.	32
βλάστηση	Ο τρόπος ανάπτυξης των φυτών μια περιοχής	11
βρύα	Πολύ μικρά φυτά (μερικά τα παρατηρούμε μόνο με μεγεθυντικό φακό), που σχηματίζουν τάπητες και καλύπτουν βράχια, δέντρα, κεραμίδια κλπ.).	11
Γ		
γεωγραφικές συντεταγμένες ενός τόπου	Οι αριθμοί που δηλώνουν σε ποιο μεσημβρινό και σε ποιον παράλληλο βρίσκεται ο τόπος αυτός.	3

γεωγραφικό μήκος	Η απόσταση σε μοίρες ενός τόπου από τον πρώτο μεσημβρινό προς τα ανατολικά ή τα δυτικά.	3
γεωγραφικό πλάτος	Η απόσταση σε μοίρες ενός τόπου από τον ισημερινό βόρεια ή νότια.	3
γεωειδές	το σχήμα της γης που είναι συμπιεσμένο στις κορυφές και διογκωμένο στη μέση.	1
γεωμορφολογικά στοιχεία	Τα στοιχεία εκείνα που χαρακτηρίζουν τις μορφές του ανάγλυφου της Γης.	12

Δ

διάβρωση	Η αλλαγή της εξωτερικής επιφάνειας του εδάφους, που οφείλεται στις εξωγενείς δυνάμεις.	16
δίκτυο συντεταγμένων	Το σύνολο των παραλλήλων και των μεσημβρινών της υδρογείου σφαίρας.	3
διώρυγα	Πορθμός που κατασκευάστηκε από τους ανθρώπους, για να διευκολύνεται η θαλάσσια συγκοινωνία.	8
δορυφόρος	Το ουράνιο σώμα που περιστρέφεται γύρω από ένα πλανήτη.	6

Ε

ελλειπτική τροχιά	η νοητή καμπύλη που διαγράφει η γη καθώς κινείται γύρω από τον ήλιο.	1
εναπόθεση	Η τοποθέτηση των υλικών της αποσάθρωσης και της διάβρωσης μακριά από τον τόπο δημιουργίας τους.	16
ενδημικά φυτά	Τα φυτά που φύονται σε μια περιοχή λόγω του κλίματος και απαντώνται μόνο στην περιοχή αυτή.	28
ενδογενείς δυνάμεις	Οι δυνάμεις που δρουν στο εσωτερικό της γης.	12
εξωγενείς δυνάμεις	Οι δυνάμεις που δρουν στην επιφάνεια της γης.	12
εξώσφαιρα	Το ανώτερο τμήμα της ατμόσφαιρας (700 χμ.)	9
εποχές	Χρονικές περίοδοι, στις οποίες διαιρείται το έτος και επικρατούν ιδιαίτερες καιρικές συνθήκες (θερμοκρασία, υγρασία, βροχοπτώσεις κλπ.).	5
ετερόφωτο σώμα	Το ουράνιο σώμα που δεν έχει δικό του φως.	6

Η

ηλιακό σύστημα	Ο ήλιος με τους πλανήτες και τους δορυφόρους τους.	6
ημέρα	Το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο ένας τόπος φωτίζεται από τον ήλιο.	4
ημέρημη έκταση	Έκταση ηπειρωτική, στην οποία η απρογραμμάτιστη βόσκηση εξαφάνισε το χορτάρι και τη μετέτρεψε σε γόνιμη περιοχή.	37
ήπειρος	Πολύ μεγάλη έκταση ξηράς	7

Θ

θάλασσα	Υδάτινοι όγκοι ανάμεσα σε τμήματα ξηράς.	7
----------------	--	---

Ι

ισημερινός	η φανταστική γραμμή που χωρίζει τη γη σε δύο ημισφαίρια, το βόρειο και το νότιο.	2
-------------------	--	---

Κ

καιρός	Οι καιρικές συνθήκες που επικρατούν σε ένα τόπο για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο.	10
κατακόρυφος διαμελισμός	Η μορφολογία μιας περιοχής και συγκεκριμένα οι διαφορές που παρατηρούνται ως προς το υψόμετρο (οροσειρές, οροπέδια, πεδιάδες, κοιλάδες κλπ.).	12
κατανομή πληθυσμού	Φανερώνει τον τρόπο με τον οποίο μοιράζονται οι άνθρωποι στην επιφάνεια της γης.	18
κλίμα	Οι διαφορετικές καιρικές συνθήκες που επικρατούν σε μια περιοχή ανάλογα με την εποχή για μεγάλο χρονικό διάστημα.	10

Λ

λειχήνες	Φυτικοί οργανισμοί που ζουν σε όλες τις περιοχές του κόσμου, αλλά κυριαρχούν σε περιοχές που δεν μπορούν να επιβιώσουν άλλα φυτά, όπως στις πολικές περιοχές και στα πολύ μεγάλα υψόμετρα.	11
Λιάνος	Λιβάδια του ποταμού Ορινόκου που έχουν ψηλό γρασίδι.	42, 144
λίμνη	Κοιλάτητα στην επιφάνεια της γης που περιέχει συνήθως γλυκό νερό.	14

M

μελτέμι	Βόρειος άνεμος, που φυσά στο Αιγαίο πέλαγος κυρίως τον Αύγουστο κάνοντας τα καλοκαίρια δροσερά.	10, 40
μεσημβρινός	κάθε ημικύκλιο που ενώνει τους δύο πόλους της γης.	2
μεσόσφαιρα	Τμήμα της ατμόσφαιρας πάνω από τη στρατόσφαιρα	9
μετεωρολογικά φαινόμενα	Η βροχή, το χιόνι, το χαλάζι, η ομίχλη, οι άνεμοι, η υγρασία, οι κυκλώνες.	9
μονοκαλλιέργειες	Η εκμετάλλευση του εδάφους με την καλλιέργεια ενός και μόνο είδους.	28
μουσώνες	Ισχυροί περιοδικοί άνεμοι που σχηματίζονται στους ωκεανούς και κοντά στις ηπείρους.	44

N

νησί	Κομμάτι ξηράς που βρέχεται γύρω-γύρω από θάλασσα.	8
νησιωτικό σύμπλεγμα	Ομάδα νησιών	8
νομάδες	Κτηνοτρόφοι περιπλανώμενοι σε βοσκοτόπια.	20
νύχτα	Το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο ένας τόπος δε φωτίζεται από τον ήλιο.	4

O

όαση	Περιοχή της ερήμου με νερό και βλάστηση.	20
ορεινό κλίμα	Το κλίμα που επικρατεί σε περιοχές με μεγάλο υψόμετρο.	27
οριζόντιος διαμελισμός	Η μορφολογία των ακτών και συγκεκριμένα οι διαφορές τους ως προς το μήκος και το σχήμα (κόλποι, ακρωτήρια, χερσόνησοι, νησιά κλπ.).	12
οροπέδιο	Πεδινή έκταση σε βουνό	34

Π

Πάμπαξ	Λιβάδια στην περιοχή των ποταμών Παρανά και Ουρουγουάη με χαμηλό γρασίδι.	42
πανίδα	Το σύνολο των ζώων που ζουν σε μια περιοχή μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή.	11
παράλληλος	ονομάζεται κάθε κύκλος παράλληλος προς τον ισημερινό.	2
περιστροφή	η κίνηση της γης γύρω από τον άξονά της.	1
περιφορά	η κίνηση της γης γύρω από τον ήλιο.	1
πλανήτης	Το ουράνιο σώμα που περιφέρεται γύρω από τον ήλιο.	6
πλωτό ποτάμιο σύστημα	Ποταμοί που επικοινωνούν μεταξύ τους διαμορφώνοντας έναν υδάτινο δρόμο.	39
πλωτός ποταμός	Ποταμός, στον οποίο μπορούν να πλεύσουν πλοία γνωστά ως ποταμόπλοια.	15
πολική ημέρα	Η διάρκεια των έξι μηνών κατά την οποία ο ήλιος φωτίζει τις πολικές περιοχές της Γης.	21
πολική νύχτα	Η διάρκεια των έξι μηνών κατά την οποία οι πολικές περιοχές της Γης δε φωτίζονται από τον ήλιο.	21
πολιτισμός	Η ανάπτυξη που παρουσιάζεται στις πνευματικές και υλικές συνθήκες της ζωής του ανθρώπου.	23
πόλοι	το βορειότερο και το νοτιότερο άκρο της γης	2
πολυπολιτισμική κοινωνία	Η κοινωνία που αποτελείται από ομάδες ανθρώπων με διαφορετική κουλτούρα, την οποία διατηρούν και μεταβιβάζουν στους απογόνους τους.	40
πορθμός	Στενή λωρίδα θάλασσας που χωρίζει δύο ξηρές και ενώνει δύο θάλασσες.	8
ποτάμι	Ρεύμα γλυκού νερού στην επιφάνεια της γης που κινείται από τα ψηλότερα προς τα χαμηλότερα μέρη της.	14
πυκνότητα πληθυσμού	Είναι ο αριθμός που φανερώνει πόσοι κάτοικοι αναλογούν σε κάθε τετραγωνικό χιλιόμετρο μιας περιοχής.	18

Σ

Σέλβας	Δάση του Αμαζονίου.	42
στρατόσφαιρα	Τμήμα της ατμόσφαιρας πάνω από την τροπόσφαιρα.	9

συμβίωση	Κατάσταση, κατά την οποία οι άνθρωποι ζουν μαζί, αλληλεξαρτώνται και συνεργάζονται.	19
-----------------	---	----

T

τεχνολογία	Η πρακτική εφαρμογή των τεχνών και των επιστημών στη βιομηχανία, στη γεωργία, στην κτηνοτροφία, στο εμπόριο και σε κάθε δραστηριότητα του ανθρώπου.	23
τροπόσφαιρα	Το πλησιέστερο προς τη γη τμήμα της ατμόσφαιρας.	9

Y

ύβωμα	Τοποθεσία με σχετικά χαμηλό υψόμετρο.	44
υγρασία	Η ποσότητα των υδρατμών (σταγόνων νερού) που περιέχει η ατμόσφαιρα.	10
ύδρευση	Η χρήση του νερού για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών.	15
υδρογραφικό δίκτυο	Το σύνολο των περιοχών γλυκού νερού που διαθέτει ένας τόπος (ποταμοί, χείμαρροι, λίμνες, πηγές).	15
υλοτομία	Κοπή των δέντρων του δάσους.	32
υψίπεδα	Πεδινές περιοχές σε μεγάλο υψόμετρο.	42
υψόμετρο	Το ύψος ενός τόπου της γης από την επιφάνεια της θάλασσας.	10

Φ

φιορδ	Πολύπλοκοι δαντελωτοί μικροί κόλποι της βόρειας Ευρώπης, που σχηματίστηκαν από τη διάβρωση των ακτών.	25
φυτική διάπλαση	Είδος βλάστησης χαρακτηριστικό μια περιοχής.	11

X

χερσαία σύνορα	Τα μέρη της ξηράς με τα οποία συνορεύει μια περιοχή.	24
χλωρίδα	Το σύνολο των αυτοφυών φυτών που υπάρχουν σε μια περιοχή.	11

Ω

Ωκεάνιο κλίμα	Το κλίμα που επικρατεί στις ακτές των ωκεανών με ήπιους χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια.	27
ωκεανός	Πολύ μεγάλος υδάτινος όγκος μεταξύ των ηπείρων.	7